

визначення ознак класифікування на основі складових компонентів карти, при цьому, щоб уникнути плутанини, не можна називати групи ознак класифікування назвами компонентів карти, оскільки вони мають свої власні класифікації. До головних класифікаційних ознак належать ті, які стосуються картографічного зображення, до другорядних слід віднести ознаки, що стосуються всієї карти в цілому.

Поява сучасних засобів геоінформаційного картографування розширило бібліотеки графічних елементів і змінних, що покращує оформлення та подання інформації на картах. Все це змушує по новому поглянути на карти та їх систематизацію, включаючи нові ознаки класифікування.

1. Атлас вчителя / ДНВП «Картографія», Укргеодезкартографія; ред. Ж. Є. Бонк [та ін.]. – К.: ДНВП «Картографія», 2010. – 328 с.
2. Божок, А.П. Картографія: підручник / А.П. Божок, А.М.Молочко, В.Б.Остроух; за ред. А. П. Божок – К.: Вид. полігр. центр “Київський університет”, 2008. – 271 с.
3. Волкова, В.Н. Теория систем и системный анализ: учебн. для вузов. / В. Н. Волкова, А. А. Денисов. – М.: Изд. Юрайт; ИД Юрайт, 2010. – 679 с.
4. Козаченко, Т.І. / Картографічне моделювання: Навч. пос. / Т.І.Козаченко, Г.О.Пархоменко, А.М.Молочко; За заг. ред. А.П.Золовського. – Вінниця: Антекс-У ЛТД, 1999. – 328 с.
5. Омельченко, В.В. Общая теория классификации. Ч. 2. Теоретико-множественные основания. / В.В.Омельченко. - М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 296 с.
6. Салищев К.А. Картоведение: Учебн./ К.А.Салищев. – М.: Изд. МГУ, 1990. – 400 с.

УДК 911.9379.851

Ткаченко Г.В.

КАРТОГРАФІЧНИЙ СУПРОВІД ТУРИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті розглянуті питання доцільності картографічного супроводу туристської діяльності, різновиди картографічних творів та новітніх технологій картографічного представлення туристської інформації.

Ключові слова: картографічний супровід, туристська діяльність, туристська інформація.

В статье рассмотрены вопросы целесообразности картографического сопровождения туристской деятельности, виды картографических произведений и новейших технологий картографического представления туристской информации.

In this article under discussion to practicability of the cartographic accompaniment of tourist activity, as well as existing types of the maps and modern technology of cartographic presentations of information.

Key words: cartographic support, tourist activities, tourist information

Постановка проблеми. Карта – це друга мова географії, яка є одним із найважливіших джерел знань для пізнання світу в якому мешкає людина. Літературні описи не можуть замінити карту, так як не володіють її точністю передачі інформації, наочністю, не дають зорового представлення про форми, конфігурації, взаємне положення об'єктів

реального світу, не дозволяють оцінити просторові взаємозв'язки та закономірності. Тому вона має важливу роль в організації туристських пропозицій. Картографічний твір стає невід'ємною складовою організації будь якої подорожі та маршрутів в активному відпочинку.

Картографічні твори в туризмі використовуються різної тематики, масштабу, змісту, але завжди покликані бути на службі мандрівників. Практичні потреби туристів повсякчас вимагають інформацію географічного характеру та картографічного супроводження подорожей. Споживачі туристських послуг та продуктів – подорожуючі, туристські організації, структури, що контролюють туристичні організації тощо – зацікавлені в розвитку даної галузі, так як від цього залежить організація та вдале здійснення подорожі.

Зростаюча масовість туризму та високий рівень зацікавленості до регіонів та пам'яток, що мають атрактивну цінність, потребують коректної та обґрунтованої організації туристичних потоків. Тому одним із важливих напрямків картографії являється забезпечення міжнародного природного і культурного туризму картографічної продукції, що має пріоритети порівняно з іншою інформацією. Об'єктом дослідження в рамках даної статті виступають картографічні твори. Предметом – використання їх в туристичній діяльності.

Актуальність обраної теми полягає у різнобічному використанні картографічних творів у туризмі. Активно розвиваюча туристична індустрія обумовлює необхідність створення карт різного просторового масштабу – світу, континентів, країн, адміністративних чи географічних регіонів, міст, окремих видів туристичних об'єктів.

Виклад основного матеріалу. Сучасний рівень різнопланової необхідності у використанні туристичних карт зобов'язує надавати туристам спеціальну інформацію у різному вигляді в залежності від мети її використання. Правильний поділ та систематизація інформації дозволить легко орієнтуватися територією, а також передати територіальний та культурний образ маршруту. Тож спочатку можна розглянути загальну класифікацію туристичних картографічних матеріалів. Хоча рівні картографування й пов'язані, але кожен має свої особливості, що проявляються в математичній, загально географічній основах, класифікаціях зображувальних об'єктів, оформленні карт тощо.

За територіальним охопленням в туризмі виділяють карти світу, континентів, країн, окремих регіонів, як адміністративних, так і географічних, міст та окремих об'єктів. В залежності від призначення можна виділити такі групи туристичних карт як власне туристичні, карти організації й планування туризму та базові карти. Перша група поділяється в свою чергу на оглядові (територіального охоплення) та карти, картосхеми, схеми та плани маршрутів подорожей різного виду: лижних, водних, велосипедних, піших, автомобільних тощо. Карти організації та планування туризму включають карти реклами та пропаганди туризму, історичного розвитку, туристичної інфраструктури, планування та

економічної оцінки. А під базовими розуміються топографічні. Туристичні схеми та карти випускають для районів, по яким пролягають маршрути туристичних груп. Їх призначення – ознайомити туристів з визначними місцями різних регіонів – пам'ятками історії і культури, місцями життя та діяльності видатних людей, унікальними природними комплексами тощо. Також зазначаються готелі, місця відпочинку, мережа автомобільних та залізничних доріг та інше.

Класифікуючи карти з виділенням природної та культурної спадщини можна виділити пізнавальні: загальні, карти природи, історії та культури тощо; карти для оздоровчо-рекреаційного туризму; карти для спортивного туризму та специфічні, тобто карти культових пам'яток, карт для ділового чи наукового туризму. На сьогодні існують карти не лише в паперовому вигляді, а й цифровому, у вигляді мультимедія-продуктів, навігаційні GPS-карти тощо. Туристичні схеми можна зустріти в масштабах 1:500 – 1:10 000, туристичні карти мають масштаби 1:200 000, 1:250 000, 1:300 000, 1:400 000, 1:600 000 та дрібніші. Інколи в туристській діяльності використовуються схеми та плани на яких масштаб не вказується. Для швидкого пошуку об'єктів на карту наноситься сітка вертикальних та горизонтальних ліній. Як правило, на туристичних картах та схемах зазначається напрям магнітного меридіану. Але завжди треба пам'ятати, що в них приведена далеко не вся інформація, деяка інформація є приблизною (межі лісу, мережа доріг, відстані), а деяка - відсутня. Деталізація залежить в першу чергу від масштабу та призначення. Та найголовніше в умовних знаках передати необхідну інформацію при цьому не порушуючи основних законів гарної читаності карти та легкого сприйняття.

Образно кажучи, туризм, і не лише самодіяльний, розпочинається з візуального огляду і читання туристичної карти. Уміння читати карту - це основа одержання інформації під час навчання, наукового дослідження або прийняття важливих професійних рішень. Читання карти – необхідний процес під час орієнтування, визначення картометричних й інших кількісних показників, під час складання і генералізації карт, при математично-картографічному моделюванні. У процесі огляду і читання карти розрізняють три етапи. Перший етап характеризується попереднім оглядом зображення та одержанням первинної картографічної інформації. Другий етап уточнює і деталізує картографічні образи, розширює отриманий обсяг картографічної інформації. Третій етап призводить до закріплення у свідомості туриста картографічних образів місцевості, регіону, країни та встановлення між ними зв'язків. Таким чином відбувається змістовна інтерпретація сприйнятої картографічної інформації її синтез.

Безсумнівно, що є відмінності в характері читання при загальному огляді карти, вивченні об'єктів і деталей зображення, зіставленні їх у межах однієї карти або під час порівняння різних карт. Але важливо підкреслити, що в будь-якому випадку читання карт виконується за

певною, заздалегідь поставленою метою. Основна мета і зміст туристичних карт – ознайомлення споживачів туристського продукту з місцевістю, регіоном, країною, районом майбутньої подорожі.

Для наповнення карти корисною інформацією використовують спеціальні символи – умовні знаки. Умовні зображення на карті позамасштабних географічних об'єктів (у тому числі туристично-краєзнавчих) досягаються саме через умовні знаки. Усі умовні знаки, які використані при створенні карти, розшифровуються у легенді карти. Здебільшого географічною основою туристських карт є загальногеографічні карти різного ступеня генералізації. Залежно від особливостей, змісту туристичної тематичної карти, вона включає відповідні елементи загальногеографічної карти, потрібні для орієнтування і з'ясування особливостей розміщення у просторі туристично-краєзнавчих об'єктів. Туристські, краєзнавчі об'єкти та явища на картографічних творах зображаються багатьма способами, а саме: спосіб значків, спосіб ізоліній, спосіб якісного фону, спосіб кількісного фону, спосіб ареалів, спосіб лінійних знаків, спосіб ліній руху, картодіаграми, локалізовані діаграми тощо.

Останніми роками стають помітними тенденції одночасного, сумісного використання WEB-технологій, ГІС-технологій та технологій мультимедіа коли йдеться про актуальність та достовірність представлення туристської інформації. Сьогодні картографічні твори стають інтерактивними та являють собою інформаційні системи, які поєднують в собі властивості паперових карт (наочна візуалізація), каталогів (потужні тематичні бази даних) та містять в собі інструменти та механізми ряду функцій спрямованих на швидке реагування на запити користувача, різнобічний аналіз просторово-часових даних, моделювання ситуацій та рішень користувача.

Технологія мультимедіа та WEB-технології дозволяють піднятися на декілька сходинок вгору при укладанні сучасних мультимедійних тематичних (туристського спрямування) карт та атласів, а також при організації «віртуального туризму». Відомі проекти віртуальних екскурсій та подорожей із використанням зазначених технологій дозволяють не лише побачити красиві зображення, а й «пройтися» залами найвідоміших музеїв та приватних колекцій в режимі реального часу, буквально сидячі вдома біля комп'ютера. За допомогою функцій та інструментів цих «WEB-проектів» реальним стає on-line ознайомлення із регіоном тур подорожі, можливість побачити принади архітектури, специфіку вулиць із одночасним вивченням назв та інших параметрів різних міст.

Висновок. На сьогодні туристські картографічні твори набувають все більшої популярності, особливо підвищився їх попит у зв'язку з проведенням чемпіонату з футболу в Україні, що означає збільшення потоків туристів та потреба у забезпеченні їх картографічними матеріалами та путівниками. У зв'язку з цим, як приклад, нещодавно було видано довідник – атлас «Еколого – туристичні шляхи Львівщини». Він

розрахований на пішоходів, вершників, велосипедистів та ін. Враховуючи специфіку саме цього видання, призначеного для гостей Чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012», враховано можливість рухатись автомобільним транспортом і запропоновано комбіновані автомобільно-пішохідні маршрути. Також у Донецьку були видані на міні-картах всі туристичні маршрути, що вийшли у світ українською, російською та англійською мовами. Кожен маршрут проілюстрований фотографіями і має короткий опис.

Сьогодні дуже важко уявити розвиток туризму без картографічного забезпечення. Адже саме завдяки йому полегшується орієнтування на місцевості, аналіз та вибір маршрутів тощо. В залежності від призначення ми можемо обирати потрібну нам картографічну продукцію та використовувати її в межах нашої необхідності. Сучасний розвиток картографії дозволяє нам цей вибір та полегшує роботу у сфері туризму.

1. Алешин В. М., Серебренников А. В. Туристская топография. - М.: Профиздат, 1985. - 160 с.
2. Берлянт А. М. Карта - второй язык географии: Очерки о картографии: Кн. для учителя. - М.: Просвещение, 1985.
3. Салищев К.А. Картография: Учеб. для географ, специальностей ун-тов.- М.: Высшая школа, 1982.
4. <http://googleartproject.com>.
5. <http://googlestreetview.com>

Ридевский Г.В.

ТЕРРИТОРИАЛЬНАЯ СТРУКТУРА РАССЕЛЕНИЯ, ХОЗЯЙСТВА И ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННОЙ БЕЛАРУСИ

В статье рассмотрены территориальные структуры расселения, хозяйства и природопользования современной Беларуси – социально-эколого-экономические районы, и описаны основные процессы их трансформации: регионополизация и её частные проявления – метрополизация и агрополизация. Отмечено, что процессы регионополизации трансформируют территориальную структуру не только на субнациональном, но и на внутререгиональном уровнях, приводя к расслоению пространства по социально-экономическим, демографическим и экологическим параметрам.

Territorial structures of settlement, economy and management of natural resources of modern Belarus namely social-ecological-economic regions are considered. Basic processes of transformation of the regions such as regionopolisation and its particular manifestations including metropolisation and agropolisation are described. The regionopolisation processes are noted to transform the territorial structure on both a subnational level and the intraregional one resulting in space stratification by socio-economic, demographic and ecological parameters.

Исследование территориальных структур расселения, хозяйства и природопользования – одна из важнейших задач, стоящих перед